

“Suraxanı rayonunun sosial-iqtisadi inkişafı: real vəziyyət və perspektivlər”

Uşaqkən hər dəfə hava limanında təyyarədən enib Suraxanı rayonu ərazisindən keçərək Əhmədli qəsəbəsi istiqamətində evə qayıdanda qəribə və məxsusi bir qoxu hiss edirdim. Bu qoxu artıq mənə Bakıda olduğumu xatırladırdı. İllər keçsə də, bir çox şey dəyişsə də, dəyişməyən bir şey var. Bakının, xüsusilə də Xəzərin simvoluna çevrilən neft buruqları...

Ölkəmizin neft-qaz sənayesi tarixində Suraxanı neft yatağının xüsusi yeri var. Tarixi mənbələrdən məlum olduğu kimi, dünyada quruda ilk dəfə 1904-cü ildə Suraxanıda neft yatağının sənaye üsulu ilə işlənməsinə start verilib. Lakin Suraxanı neft rayonunun inkişafı qədim zamanlara təsadüf edir. VII əsrin məşhur ərəb səyyahı Əl Məsudi bildirdi ki, Bakıda iki əsas neft mənbəyi var. Onlardan birindən ağ neft, digərlərindən isə qara və mavi neft hasil edilir. Suraxanı rayonunun inzibati ərazisinə “Azərbaycan Respublikasında Balaxanı-Sabunçu-Ramana və Kürdəxanı yataqlarının daxil olduğu blokun bərpası, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü” haqqında Sazişə əsasən Balaxanı Əməliyyat Şirkətinin kontrakt sahəsinə aid hissənin az hissəsi, “Azərbaycan Respublikasında Suraxanı neft-qaz yatağının daxil olduğu blokun bərpası, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü” haqqında Sazişə əsasən Suraxanı Əməliyyat Şirkətinin kontrakt sahəsinə aid hissənin hamısı, “Azərbaycan Respublikasında Zığ və Hövsan yataqlarının daxil olduğu blokun bərpası, işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü” haqqında Sazişə əsasən Abşeron Əməliyyat Şirkətinin kontrakt sahəsinə aid hissənin əsas hissəsi düşməklə ümumilikdə təqribən 6500 hektar ərazini əhatə edir.

Azərbaycan dünyada neft ölkəsi kimi tanınıb. 1994-cü ildə “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanmasından sonra ölkəmiz neft-qaz ixracatçısı kimi etibarlı tərəfdaşa çevrilib. Son dövrlər beynəlxalq aləmdə dayanır və verən siyasi proseslər, qarşıdurmalar iqtisadiyyata da təsirsiz ötürməyib, xüsusilə də neftin qiymətinin aşağı düşməsinə gətirib çıxarıb. Bütün bunlara baxmayaraq ölkəmiz 2015-ci ildə də uğurla inkişaf edib. Bu günlərdə Nazirlər Kabinetinin 2015-ci ilin sosial-iqtisadi inkişafının yekunları və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclasında Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, Azərbaycan 2015-ci ildə də uğurla inkişaf edib: “Qarşıda duran bütün vəzifələr icra edilmişdir. Ölkəmizin beynəlxalq nüfuzu daha da artmışdır... Azərbaycan iqtisadiyyatı artıb. Ümumi daxili məhsul 1 faizdən çox, sənaye istehsalı 2,4 faiz, qeyri-neft sənayesi isə 8,4 faiz artmışdır. Bu məni çox sevindirir. Çünki bu, son illər ərzində

qeyri-neft sektorunun inkişafı deməkdir, aparılan islahatların nəticəsidir. Hesab edirəm ki, qeyri-neft sənayesinin 8,4 faiz artması bizim əsas göstəricimizdir... Keçən il ölkə iqtisadiyyatına 20 milyard dollara yaxın sərmayə qoyulmuşdur. Bunun yarısı xarici sərmayədir. Bu da çox müsbət haldır. Azərbaycan xarici investorlar üçün cəlbədiçi ölkə kimi öz potensialını təqdim edir. Başqa iqtisadi göstəricilər də müsbət dinamikanı göstərir. Yeni, 2015-ci ildə bütün bu geosiyasi və iqtisadi amilləri nəzərə alsaq, iqtisadi inkişafa nail olmaq özlüyündə böyük nailiyyətdir.”

Bu uğurların əldə edilməsində neftdən əldə edilən gəlirlərin səmərəli şəkildə istifadə edilməsi, xüsusilə qeyri-neft sektorunun inkişafına yönəldilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Hazırda Bakı şəhərinin və onun qəsəbələrinin, eləcə də regionların sosial-iqtisadi inkişafına dair dövlət proqramlarının icrası davam etdirilir. Nəticədə paytaxt Bakının, həmçinin regionların siması dəyişir, yeniləşir. Bu sırada Suraxanı rayonunun da öz yeri var.

Suraxanı rayonu Bakı şəhərinin cənub-şərqində yerləşir, ərazisinin 13 kilometr Xəzər dənizi ilə əhatə olunub. Rayonun ərazisi 122 kvadratkilometr, əhalisi isə 212,2 min nəfərdir. Rayonun inzibati ərazi vahidliyinə Əmircan, Bülbülə, Qaraçuxur, Hövsan, Yeni Suraxanı və Zığ qəsəbələri daxildir. Suraxanı Rayon İcra Hakimiyyətinin son hesabatında qeyd edilir ki, ötən dövrdə rayonda sənaye məhsulunun istehsalı 198,1 milyon manat, tikinti-quraşdırma işləri 34,2 milyon manat, nəqliyyat xidmətləri 3,8 milyon manat, əsas kapitalla yönəldilən investisiyalar 30,2 milyon manat, kənd təsərrüfatı 2,2 milyon manat, pərakəndə ticarət dövriyyəsi 238,8 milyon manat, orta aylıq əmək haqqı 546,4 manat təşkil edib, əhaliyə 184,3 milyon manat məbləğində pullu xidmətlər göstərilib, daimi olmaqla 2355 yeni iş yeri açılıb. “2014-

2016-cı illərdə Bakı şəhərinin və onun qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət Proqramı”nda Suraxanı rayonu üzrə 54 tədbir nəzərdə tutulub, onların 4-ü icra olunub, 20-sinin icrasına başlanılıb. Yekunlaşdırılan və başlanılan tədbirlər proqramın 44,5 faizini təşkil edib.

Hesabat dövründə Rayon İcra Hakimiyyətinin təşkilatçılığı ilə idarə və müəssisələr tərəfindən Səttar Bəhlulzadə, İlqar Məmmədov, Şahin Məhərrəmov, Oqtay Əliyev və Xanlar Ələkbərov küçələrində yaşayış və qeyri-yaşayış obyektlərinin fasadları və hasarları yenidən qurulub, təmir olunaraq rənglənilib, aqlay daşları ilə üzünüb, qaz, elektrik, telefon və digər yerüstü kommunikasiya xətləri yerin altına salınıb. Qısa dövr ərzində Əmircan qəsəbəsi, Tofiq Bayram parkı əsaslı təmir olunaraq yenidən qurulub, Bülbülə qəsəbəsi, 24 sayılı poliklinikasının qarşısında yeni park salınıb, rayonun Səttar Bəhlulzadə, İlqar Məmmədov və Xanlar Ələkbərov küçələrində ümumilikdə 12,0 min kv.m yaşillıq salınıb.

Rayonun Səttar Bəhlulzadə və Oqtay Əliyev küçələrində 27,7 min kv.m. sahəyə asfalt vurulub, 5042 p.m. bordur düzülüb, 3252 kv.m səki asfaltlanıb, 2826 p.m. səki borduru düzülüb, küçələrin işıqlandırılması üçün 2707 metr elektrik kabeli çəkilib, işıq dirəkləri və çilçiraqlar quraşdırılıb. Bundan əlavə, 5,1 min kv.m. aqlay daşından üzlük işləri, 3,4 min kv.m. hörgüt və 10,7 min kv.m. suvaq işləri görüldü, 2,3 min kv.m. tamet döşənilib, 42,1 min kv.m-lik sahə rənglənilib, 629 kv.m. yeni dam örtükləri quraşdırılıb və digər abadlıq işləri görüldü.

Qeyd etdiyimiz kimi, Suraxanı rayonu tarixən neftlə zəngin bir ərazi olub. Hazırda burada bir sıra əməliyyat şirkətləri neft-qaz hasilatı həyata keçirirlər. Ancaq hasilat aparılan bəzi mədən ərazilərində, manca naq dəzgahlarının ətrafında fərdi yaşayış evləri və s. obyektlər möv-

cuddur. Bu ərazilərdə yaşamaq isə ümumiyyətlə qadağandır və insanların gələcək inkişafına mənfi təsir edə bilər. Ancaq vaxtilə mədən ərazilərində ev tikib, məskən salan insanlar nədənsə bunu nəzərə almayıblar. Suraxanı rayonu ərazisində müşahidələrimiz zamanı “Mədən-4” adlanan yaşayış sahəsi, Xanlar Ələkbərov küçəsi və s. ərazilərdə bu kimi hallarla rastlaşdıq.

Məsələ ilə bağlı suallarımızı cavablandıraraq Suraxanı Rayon İcra Hakimiyyətinin Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri Altun Quliyev bildirdi ki, bu evlər təxminən ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində tikilib. Bu ərazilər əməliyyat şirkətlərinin kontrakt sahəsidir. Buna baxmayaraq hazırda bu ərazilərə ciddi nəzarət edilir və qanunsuz tikinti cəhdlərinin qarşısı alınır.

SOCAR-dan aldığımız məlumata görə isə özbaşına tikinti işlərinin qarşısının alınması məqsədilə ərazilərdə mühafizə həyata keçirilir, yeni tikililərin qarşısı alınır, mövcud tikililərin sökülməsi və ərazinin əvvəlki vəziyyətə gətirilməsi ilə bağlı qanunvericiliyə uyğun zəruri tədbirlər həyata keçirilir.

Bu gün Suraxanı rayonunda ekoloji məsələlərin həlli diqqət mərkəzindədir. Dövlət başçısının müvafiq sərəncamlarına və qəbul edilmiş Dövlət Proqramına əsasən Bakı şəhərində mövcud olan göllərin, o cümlədən Bülbülə və Zığ göllərinin təmizlənməsinə, ətraflarının abadlaşdırılmasına başlanılıb. Bununla yanaşı, ötən dövrdə rayonun əməliyyat şirkətləri tərəfindən lay suları və neftlə çirklənmiş 8,17 hektar torpaq sahəsi təmizlənərək texniki rekultivasiya olunub, ümumi sahəsi 5 hektar olan müxtəlif ölçülü 24 ədəd gölməçə qurulub, 30 ədəd quyunun işçi meydançası və quyuətrafı sahələri neft tullantı-

larından təmizlənilib, neft kollektorları təmir olunub.

SOCAR-ın Ekologiya İdarəsinin şöbə rəisi Rüstəm Rüstəmzadənin verdiyi məlumata görə, “Suraxanı Oyl Opereyşn Kompani S.A.” şirkəti 2007-ci ildən neftlə çirklənmiş torpaqların təmizlənməsinə başlayıb. Bu günə kimi 314 hektar sahə rekultivasiya edilib. 208 hektar sahə isə təmizlənməmiş olaraq qalır. R.Rüstəmzadənin sözlərinə görə, şirkət ötən il neftlə çirklənmiş 9 hektar torpaq sahəsini təmizləyib.

Suraxanı rayonunun ərazisinə daxil olan Zığ qəsəbəsi öz qədimliyi ilə seçilir. Tarixi mənbələrdə qeyd edilir ki, qəsəbə Abşeron yarımadasının cənub-qərbində, Bakı şəhərinin yaxınlığında yerləşir. Buranın əhalisi qədim Zığ qəbiləsindəndir və eramızın 2-ci əsrindən məlumdur. Zığ qəsəbəsinin ərazisi təxminən 1000 hektardır və əhalisi 15000 nəfərdir.

Qəsəbədə yol infrastrukturunu ilə bağlı bir sıra işlərin görülməsi nəzərdə tutulur. Bir neçə il bundan əvvəl qəsəbənin İdris Süleymanov küçəsinin asfalt örtüyü yenilənib. Ancaq Rövşən Göyüşov və Hətəm Allahverdiyev küçələrinin təmirə ehtiyacı var. Suraxanı Rayon İcra Hakimiyyətinin şöbə müdiri Altun Quliyevin sözlərinə görə, sakinlərdən daxil olan müraciətlər əsasında sözügedən küçələrin asfalt örtüyünün təmiri ilə bağlı Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti və “Azeryolservis” ASC-yə bir neçə dəfə rəsmi şəkildə müraciət edilib. Müraciətə cavab olaraq bildirilib ki, bu yolların təmiri “2014-2016-cı illərdə Bakı şəhərinin və onun qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət Proqramı” çərçivəsində öz həllini tapacaq. Qeyd edək ki, Dövlət Proqramının əsas məqsədləri sırasında ümumi olaraq yol və nəqliyyat infrastrukturunun daha da yaxşılaşdırılması bəndi öz əksini tapıb.

Hazırda ən çox diqqət yitirilən mühüm problemlərdən biri də rayon ərazisində qəzalı evlərdə yaşayan sakinlərə, xüsusilə Zığ qəsəbəsində qəzalı vəziyyətə düşmüş yaşayış evlərinin sakinlərinə köməklik göstərilməsidir. A.Quliyev qeyd etdi ki, vəziyyətin ciddiliyi və bədbəxt hadisələrin baş vermə ehtimalının yüksək olduğu nəzərə alınaraq Suraxanı Rayon İcra Hakimiyyətinin və aidiyyəti qurumların əməkdaşlarının iştirakı ilə Zığ qəsəbəsində yerləşən həmin evlərə baxış keçirilib, ərazinin relyefi, geoloji xüsusiyyətləri nəzərə alınmadan, eləcə də tikinti norma və qaydalarına əməl edilmədən müxtəlif illərdə inşa olunan, həmçinin uzun müddət istifadə nəticəsində aşınmaya məruz qalan evlərdən 40-a qədər qəzalı vəziyyətə düşdüyü müəyyən edilib. Sakinlərin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi məqsədi ilə 26 qəzalı evin boşaldılmasına dair Suraxanı RİH tərəfindən rayon məhkəməsinə qaldırılmış iddialar təmin edilib, 22 ailə daxili imkanları hesabına kirayə mənzillərlə təmin edilib.

Nail Rəhimzadə,
“iki sahil”

Yazı Suraxanı Rayon İcra Hakimiyyəti və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun birgə keçirdikləri müsabiqəyə təqdim edilir